

**Kıbrıs'ın Asyalı Geçmişi, editör Gökçe Yükselen Peler ve Zeki Akçam
(İstanbul: Hiper Yayın, 2023), 549 sayfa, ISBN: 9786256482593**

Serkan YÜKSEL

Arş. Gör., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı
Bölümü

Res. Asst. Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Arts and Sciences, Department of
Turkish Language and Literature
Burdur, Türkiye

serkanyuksel@mehmetakif.edu.tr
<https://orcid.org/0009-0007-4016-0518>
<https://ror.org/04xk0dc21>

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Kitap Tanıtımı/ Book Presentation

Geliş Tarihi / Date Received: 13 Mayıs / May 2024

Kabul Tarihi / Date Accepted: 31 Mayıs / May 2024

Yayın Tarihi / Date Published: 30 Haziran / June 2024

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Haziran/ June

Atıf / Cite as: Yüksel, Serkan. "Kıbrıs'ın Asyalı Geçmişi, editör Gökçe Yükselen Peler ve Zeki Akçam (İstanbul: Hiper Yayın, 2023), 549 sayfa, ISBN: 9786256482593". *Kıbrıs* 14 (Haziran 2024), 76-80.

İntihal / Plagiarism: Bu makale, intihal.net yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir/This article has been scanned by intihal.net. No plagiarism detected.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur/It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (**Selçuk YÜKSEL**).

Yayıncı / Published by: Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi / Social Sciences University of Ankara.

Bu makale Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisans (CC BY-NC) ile lisanslanmıştır. This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC).

Kıbrıs'ın Asyalı Geçmişi, editör Gökçe Yükselen Peler ve Zeki Akçam (İstanbul: Hiper Yayın, 2023), 549 sayfa, ISBN: 9786256482593

Kıbrıs, bulunduğu coğrafyanın etkisiyle sahip olduğu tarihî, kültürel ve siyasi avantajları neticesinde birtakım milletlerin hak iddia etmesinden dolayı Dünya siyasetinde oldukça önemli bir yer tutar. Göbeklitepe'nin de keşfinden sonra Kıbrıs'ın yeni keşfedilen bu dünyaya komşu olması hasebiyle Kıbrıs Adası'nın uluslararası arenada kıymeti daha da artmıştır. Ancak Kıbrıs hakkındaki en temel tartışma konularının başında “kimlik” meselesi gelmektedir. Bu bağlamda adanın aslı unsurunun ve asıl sahiplerinin kim olduğu konusu ise hâlâ tartışılmaktadır. Sosyal bilimlerin her alanında olduğu gibi Kıbrıs'ın kimliği meselesinde de ortaya atılan tezler siyasi temellere dayanmaktadır. Buna bağlı olarak Grek-Bizans- Hristiyan kültürünü temel alarak ortaya bir tez koymaya çalışan araştırmacılar netice olarak Kıbrıs'ı bu bağlamda değerlendirir. Ancak son zamanlarda bu konuda yapılan çalışmalar, aslı durumun çok daha farklı olduğunu ispatlamıştır.¹ Çeşitli araştırmaların yukarıda bahsedilen görüşün ortaya koyduğu tezi çürütmesi üzerine bu alanda yeni bir şeyler ortaya koymanın zaruri bir hâl olması kaçınılmaz olmuştur. Bu yazıda tanıtımı yapılacak olan *Kıbrıs'ın Asyalı Geçmişi* isimli kitap da bu meseleye tarihî, kültürel ve bilimsel temelleri esas alarak yaklaşması ve Kıbrıs hakkında yeni bir şeyler ortaya koyması bakımından önemi haizdir.

Kıbrıs'ın siyasi ve kültürel tarihinde Asya kavimlerinin belirleyici etkisi olduğu tezi üzerine inşa edilen bu eser *Sunuş* ve *Giriş* bölümlerinin akabinde 23 telif yazıdan müteşekkildir.

Sergen Çirkin tarafından yazılmış olan *Tarih Öncesi Çağlarda Anadolu-Kıbrıs İlişkileri* (ss.17-28) bölümünde Kıbrıs'ın Paleolitik Çağ'ı takiben Seramiksiz Neolitik Dönem, Seramikli Neolitik Dönem, Kalkolitik Çağ, Tunç Çağı, Erken Kıbrıs Dönemi, Orta Kıbrıs Dönemi ve Geç Kıbrıs Dönemi hakkındaki bölümler bu yazının iskeletini oluşturmaktadır. Bu yazı insanlara ait ilk izlerin ortaya çıktığı M.Ö. 10.000'li yıllardan Hitit, Mısır ve Ege bölgesine ait halklarla ilişkilere kadar geniş bir çerçevede değerlendirmesi bakımından önemi haizdir.

¹ Bkz. Zeki Akçam (ed.), *Kıbrıs'ta Osmanlı Öncesi Türkler Sempozyumu* (İstanbul: Hiper Yayın, 2020); Zeki Akçam (ed.), *Fethinin 450. Yılında Kıbrıs Adası* (İstanbul: Hiper Yayın, 2022); Gökçe Yükselen Peler vd. (ed.), *Rauf Raif Denktaş ve Dr. Fazıl Küçük 1. Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Sempozyumu Bildiri Tam Metin Kitabı* (İstanbul: Hiper Yayın, 2019); Gökçe Yükselen Peler (ed.), *Uluslararası Antik Çağ'dan Fethiye Kıbrıs'ta Türkler Sempozyumu*, (İstanbul: Hiper Yayın, 2021).

Tolga Han Arun tarafından kaleme alınan *Hitit-Alaşıya Arasında Siyasi, Ekonomik ve Kültürel İlişkiler* (ss. 29-43) isimli bölüm kurulduğu topraklar itibarıyla Kıbrıs'ı da içine alan Hitit Uygarlığının, Hitit kaynaklarında "Alaşıya" olarak tanımlanan Kıbrıs ile olan siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkilerine hasredilmiştir.

Tülay Şahin tarafından kaleme alınan *Eski Mısır'ın Kıbrıs Politikası* (ss.47-60) isimli bölümde Eski Mısırlıların Kıbrıs'ı üç farklı dönemde yönetmiş olmalarından dolayı çalışma Birinci Dönem Mısır-Alaşıya (Kıbrıs MÖ 1450-1320) İlişkileri, İkinci Dönem Mısır-Alaşıya (Kıbrıs MÖ 1200-1000) İlişkileri ve Üçüncü Dönem Mısır-Alaşıya (Kıbrıs MÖ 568- 525) İlişkileri şeklinde tanzim edilerek ortaya konmuştur.

Kıbrıs Boynuzlu Tanrısı'nın Asyalı Kökeni (ss.61-77) ismini taşıyan bölümü kaleme alan Ejdan Sadrazam, Kıbrıs'ın İkinci Eski Mısır dönemine denk gelen tarihlerde rağbet gören ve gerek Göbeklitepe gerekse Asya'nın muhtelif bölgelerinde koşulları bulunan Kıbrıs Boynuzlu Tanrısı'nın Asyalı kökleri üzerine değerlendirmelerde bulunmuştur. Buna ek olarak fotoğraflarla da yazı içeriği görsel olarak zenginleştirilmiştir.

L. Gürkan Gökçek ve Hasan Tuncer tarafından ortak kaleme alınan *Kıbrıs'ta Asur Hâkimiyeti (MÖ 722-626)* (ss. 78-89) isimli bölümde Kıbrıs'ta yaklaşık bir asır süren Asur hâkimiyeti II. Sargon, Sanherib, Asadhaddon ve Asurbanipal devirleri olarak tanzim edilmiş ve bu dönemde gerçekleşen siyasi, sosyolojik ve kültürel olaylar incelenmiştir.

Seren Sevim Öğmen tarafından ortaya çıkarılan *Kıbrıs'ta Pers İzleri* (ss.90-121) isimli bölümde Kıbrıs'ın Pers yönetimindeki tarihî tecrübeleri, Pers idari sistemindeki yeri ve birtakım dinî, mimari eserlere dair arkeolojik verilere dayanan bilgiler verilmiştir.

Fenikeliler Döneminde Kıbrıs ve Çukurova Bölgesi Arasındaki Ticari İlişkiler (ss.122-140) isimli bölüm Efecan Anaz tarafından kaleme alınmıştır ve bu bölümde Kıbrıs'ta Fenike döneminde ortaya çıkarılan arkeolojik buluntular Çukurova bölgesindeki buluntular ile mukayese edilmiştir.

Zeki Akçam tarafından kaleme alınan *Saka (İskit) Tipi Ok Uçları Bağlamında İskit Türklerinin Kıbrıs Adasındaki Varlıkları Üzerine Bazı Görüşler* (ss. 141-153) bölümünde İskit Türklerinin Kıbrıs adasındaki varlıkları kullandıkları ok uçlarından hareketle incelenmiştir.

Kıbrıs'ta Hıristiyanlığın Ortaya Çıkışı, Yayılışı ve Bizans İmparatorluğu (ss.154-169) isimli bölüm Cüneyt Güneş tarafından kaleme alınmıştır ve Hıristiyanlığın Roma döneminde adada ortaya çıkışı ile başlayarak tarihî sürecine dair bilgiler verilmiştir.

Mustafa Şengil'in kaleme aldığı *Barnaba: Hayatı ve İncili* (ss.170-183) bölümü eserde Hıristiyanlık ile doğrudan alakalı olan ikinci bölümdür. Bu bölümde Aziz Barnaba'nın hayatı, Barnaba İncil'i hakkındaki tartışmalar ve Aziz Barnaba'nın Kıbrıs adası için önemi işlenmiştir.

İslami Dönemde Kıbrıs Adası (ss.184-203) isimli bölüm Seyhun Şahin tarafından kaleme alınmıştır. Kıbrıs'ta İslam hâkimiyetini devirler hâlinde işleyen Şahin, akabinde Muaviye, Yezit ve Abdülmelik dönemlerinde gerçekleşen olayları ele almıştır.

Selçuklular Zamanında Kıbrıs (ss.203- 214) isimli bölümde Anadolu Selçukluları döneminde ada ile gerçekleşen ticari ve kültürel bağlar Selim Kaya tarafından kaleme alınmıştır.

Mehmet Ali Bozkuş tarafından yazılan *Kıbrıs Lusignan Krallığı ile Anadolu Beyliklerinin İlişkileri 1291-1489* (ss. 215-239) isimli bölümde Lüzinyan Dönemi Haçlı Krallığı ile Anadolu Türk Beylikleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

Fatih Yahya Ayaz tarafından kaleme alınan *Siyasî ve Askerî Açından Memluk-Kıbrıs Münasebetleri* (ss.240-297) isimli bölümde Kıbrıs Adası'nda Memlukluların fethi gerçekleşmeden önceki Memluk-Kıbrıs ilişkileri ve akabinde Memlukluların adayı fetih tarihçesi işlenmiştir.

Orta Çağ Dönemi Memluk-Kıbrıs Siyasi, Sosyal ve Ticari İlişkilerine Genel Bir Bakış (ss.299-313) ismini taşıyan bölüm Ayten Koruroğlu tarafından kaleme alınmıştır. Bu bölümde ikili ilişkilerinin genel tarihçesi verilmiş ve akabinde dönemin sosyal ve ticari durumu ele alınmıştır.

Ergun Üstün'ün kaleme aldığı *Lusignanlar ve Venedikliler Döneminde Kıbrıs Adasının Nüfus Yapısı* (ss.314-335) isimli bölümde o dönemde adada yaşayan nüfus, sosyal tabakalara ayrılarak incelenmiştir.

Seyit Özkutlu tarafından kaleme alınan *Noter Kayıtları Işığında Orta Çağ Kıbrıs'ında Tatar ve Çerkez Köleler Üzerine Kısa Bir İnceleme* (ss.336-346) isimli bölümde noter kayıtlarına dayanarak adaya köle ticareti neticesinde getirilen Tatar ve Çerkez köleler üzerinden dönemin köle ticaret anlayışı işlenmiştir.

Talat Koçak tarafından kaleme alınan *Kıbrıs'ta Yahudiler* (ss. 347-369) isimli bölümde Yahudilerin tarihî süreci ele alınmış ve Milat'tan önceki dönemlerden başlayarak Haçlı Krallıkları dönemleri, Osmanlı dönemi ve İngiliz dönemindeki durumları incelenmiştir.

Türklerin Kıbrıs'a Yerleşme Aşamaları (ss.370-391) isimli kaleme alan Gökçe Yükselen Peler, adaya Türk iskânını Bizans, Lüzinyan, Venedik, Osmanlı ve 1974 sonrası dönem olarak beş ana safhada incelemiştir.

İsmail Güleç, çalışmada *Kıbrıs Türbeleri ve Kıbrıs'ta Türbe/Yatır Kültürü* (ss.392-402) isimli bölümü kaleme almıştır. Bu bölümde Kıbrıs'ta türbe türleri, türbe etrafında teşekkül eden kültürel değerler ve türbe etrafında gerçekleşen ritüeller ele alınmıştır.

Muharrem Özdemir, *Belgesel Senaryosu Aracılığıyla Sözlü Tarih Aktarımı: "Gürpınar/Ayia Marina" Çalışması* (ss. 403-479) isimli bölümü kaleme almıştır. Bu bölümde araştırmacının Maruniler arasında yaptığı sözlü derlemeler işlenmiştir. Bu derlemeler neticesinde Marunilerin sosyokültürel ve tarihî yapısı incelenmiştir.

Kıbrıs'ta Ermeni Toplumuna Kesitsel Bir Bakış 1915-1963 (ss.481-518) isimli bölüm Ulvi Keser tarafından kaleme alınmıştır. Keser, bu bölümde adada Ermenilerin yaşadığı tarihî tecrübeleri detaylı bir şekilde incelemiştir.

Haydar Çoruh tarafından kaleme alınan *Kıbrıs'ın Anadolu ve Yakın Çevresiyle Sosyo-Kültürel Bağları* (ss.519-549) isimli bölümde Kıbrıs adasının tarihî süreç içerisinde Anadolu başta olmak üzere çevresindeki medeniyetlerle kurduğu sosyo-kültürel bağlar incelenmiştir.

Sonuç olarak mezkûr çalışmada 23 telif çalışma yer almaktadır. Çalışmaların Kıbrıs'ın çeşitli dönemlerine, çeşitli medeniyetlere ve tarihî sürecine dair bilgiler ihtiva ettiği görülmektedir. Bunun yanında kitaptaki çalışmaların din, ticaret, kültür, tarih, arkeoloji, sosyoloji gibi birden çok bilim dalını ve içtimai birçok meseleyi içeriyor olması da kitabı değerli kılan bir diğer husustur. Bu genel değerlendirme neticesinde alan yazınında birçok eksik parçayı tamamladığı görülmekte ve bu husus da yukarıda zikredilen sebeplerle birlikte kitabın kıymetini ve akademik liyakatini göstermektedir.

Kaynakça

- Akçam, Zeki (ed.). *Kıbrıs'ta Osmanlı Öncesi Türkler Sempozyumu*. İstanbul: Hiperyayın, 2020.
- Akçam, Zeki (ed.). *Fethinin 450. Yılında Kıbrıs Adası*. İstanbul: Hiperyayın, 2022.
- Peler, Gökçe Yükselen vd. (ed.). *Rauf Raif Denктаş ve Dr. Fazıl Küçük 1. Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Sempozyumu Bildiri Tam Metin Kitabı*. İstanbul: Hiperyayın, 2019.
- Peler, Gökçe Yükselen (ed.). *Uluslararası Antik Çağ'dan Fethe Kıbrıs'ta Türkler Sempozyumu*. İstanbul: Hiperyayın, 2021.